

INFORMAATIOTUTKIMUKSEN PÄIVÄT 2020

Tietojohtaminen aineistohallinnan kehittämisen viitekehyksenä LAB-ammattikorkeakoulussa

Riikka Sinisalo

LUT-yliopisto

riikka.sinisalo@lut.fi

<https://orcid.org/0000-0002-0178-3495>

Asiasanat: ammattikorkeakoulut, tutkimusaineisto, tietämyksenhallinta

Johdanto

Avoimen toimintakulttuurin kehittämiseen suomalaisessa korkeakoulu-yhteisössä on panostettu jo useita vuosia ja erilaisten kansallisten hankkeiden ja korkeakoulujen oman kehitystyön tuloksena avoin toimintakulttuuri onkin kehittynyt viime vuosina nopeasti. Ammattikorkeakouluissa kehittämistyön painopisteenä on viime vuosina ollut erityisesti tutkimusaineistojen avoimuuden kehittäminen ja tätä kehitystyötä on tehty myös kansallisesti osana

Artikkeli on lisensoitu Creative Commons Nimeä-EiKaupallinen-JaaSamoin 4.0 Kansainvälinen -lisenssillä

Pysyvä osoite: <https://doi.org/10.23978/inf.99140>

Ammattikorkeakoulujen avoin TKI -toiminta, oppiminen ja innovaatioekosysteemi -hanketta. Jotta tutkimusaineistojen avoimuutta voidaan edistää, tulee tutkimusaineistojen hallinnan prosessia kehittää huomioimaan avoimuuden edellytykset ja vaatimukset. Osana tätä kehitystä myös LAB-ammattikorkeakoulun aineistonhallinnan prosessi uudistettiin keväällä 2020.

Tausta ja menetelmät

Aineistonhallinnan prosessin uudistamishankkeen viitekehykseksi valittiin tietojohdaminen, sekä yleisesti että erityisesti korkeakoulukontekstissa, tavoitteena tunnistaa aineistonhallinnan kannalta keskeiset tietojohdamisen viitekehykset, prosessit, mallit, suositukset ja hyvät käytänteet sekä menestystekijät ja mahdollistajat. Kun tietojohdamisen erilaiset prosessit ja mahdollistajat on tunnistettu ja kytketty omaan toimintaympäristöön, voidaan aineistonhallintaa suunnitella mahdollisimman laajasti onnistumista edistäviä toimintatapoja tukien. (Sinisalo 2020.)

Kehittämisen keskeisenä viitekehyksenä käytettiin Heisigin (2009) tietojohdamisen kolmen kerroksen GPO-WM®-viitekehystä, jonka keskiössä ovat liiketoimintaprosessit ja tieto tuotteena ja resurssina. Tämän ytimen ympärille on koottu tietojohdamisen prosessit, eli toiminnot, joiden kautta organisaatio luo, kehittää, hallitsee, jakaa ja hyödyntää tietoa organisaation sisällä (Alavi & Leidner 2001; Mertins, Heisig & Vorbeck 2003). Uloimman osan Heisigin (2009) viitekehystä muodostavat tietojohdamisen mahdollistajat, joita ovat kulttuuri, taidot ja motivaatio, organisaatio ja roolit, tietojärjestelmätekijät, strategia ja johtaminen sekä valvonta ja mittaaminen.

Keskeisiä muita mallin kehittämiseen vaikuttavia näkemyksiä olivat Chapmanin ja Machtin (2018) tietojohdamisen käytänteitä edistävät suositukset ja hyvät käytänteet sekä projektityön näkökulmasta tietojohdamisen integrointi kaikkiin projektin vaiheisiin kautta elinkaaren (Bryde, Unterhitzberger, Renzl & Rost 2018).

Kehittämishanke toteutettiin konstruktiiivisella tutkimusotteella, jossa hyödynnettiin tutkimusinfrastruktuurien itsearviointimallia (RISE) (Rans & Whyte 2017). Tutkimusaineisto kerättiin osallistavien menetelmin työpajatyöskentelyssä ja kohderyhmänä oli 14 hengen ryhmä LAB-ammattikorkeakoulun TKI-toiminnan johtamiseen, toteuttamiseen ja tukemiseen liittyvää henkilöstöä. Työpajatyöskentelyn aineisto käsiteltiin pääosin aineistolähtöisen analyysin avulla, jonka lisäksi kehittämisessä hyödynnettiin organisaation aineistonhallintaan liittyvää sisäistä materiaalia. (Sinisalo 2020.)

Tulokset ja johtopäätökset

Liiketoimintaprosessit ja tieto tuotteena ja resurssina nousivat esiin työpajoissa muun muassa aineistohallinnan hyödyistä keskusteltaessa, aineistohallinnan kautta kerätty tieto nähtiin sekä resurssina että mahdollisena kilpailuetua tuottavana osana LABin hanketoimintaa. Tietojohdamisen prosessit toimivat tukena aineistohallinnan prosessien muodostamisessa ja kehittämisessä ja aineistohallinnan prosessi voidaankin esittää myös suhteessa Heisigin (2009) viitekehyksen ”hyödynnä, luo, tallenna ja jaa” -malliin.

Tietojohdamisen mahdollistajat nousivat kaikkien työpajojen keskusteluissa selkeästi esiin eri toimijoiden näkökulmasta. Mahdollistajia käsiteltiin myös omassa osiossaan, yleisimmin työpajan lopuksi, jotta osallistujilla olisi mahdollisuus reflektoida työpajan antia ja esittää käytyjen keskustelujen pohjalta oma näkemyksensä niistä tekijöistä, jotka parhaiten mahdollistavat aineistohallintaa. Tarkastelussa kävi ilmi, että tietojohdamisen mahdollistajat ovat hyvin pitkälti yhteneväiset niiden tekijöiden kanssa, jotka mahdollistavat myös aineistohallintaa. Eniten mainintoja työpajoissa saivat tiedon jakamisen kulttuuri, taidot ja motivaatio, organisaatio ja roolit ja strategia ja johtaminen, vieraimmaksi osallistujille taas jäi valvonta ja mittaaminen. (Sinisalo 2020.) Tulos on pitkälti yhteneväinen Heisigin (2009) tulosten kanssa, jossa yrityskulttuuri ja osaaminen ja motivaatio sekä organisaatio ja roolit nähtiin kaikkein merkityksellisimpinä tietojohdamisen mahdollistajina.

Tietojohdamista edistävästä toimintatavoista tässä kehittämishankkeessa huomioitiin erityisesti asiaa valmistelevan tiimin laajuus siinä, että kehittämishankkeen työpajoihin pyrittiin saamaan mahdollisimman monipuolisesti osallistujia aineistohallintaan liittyvistä toimijoista sekä vankan tietoperustan luominen, joka on ollut osa kehittämishanketta. Lisäksi mallia testattiin käyttäjien kesken, jotta käyttäjäkokemusta voitaisiin kehittää. Suositus myös kehottaa varmistamaan sisällön hyödyllisyyden loppukäyttäjille, joka ainakin työpajojen mukaan tulisi täyttymään. Lisäksi luotu aineistohallinnan malli integroi aineistohallinnan toimenpiteitä koko tutkimushankkeen (tai ammattikorkeakoulussa TKI-hankkeen) elinkaaren varrelle kuten Bryde ym. (2018) suosittelevat. (Sinisalo 2020.)

Tämän kehittämishankkeen perusteella tietojohdamisen toimintatavat soveltuvat myös aineistohallinnan prosessin kehittämiseen ammattikorkeakouluissa. Kehitetty malli hyötyi tietojohdamisen tarjoamien työkalujen käytöstä ja tietojohdamisen viitekehyksen ansiosta osattiin kiinnittää huomiota erityisesti tietojohdamisen mahdollistajien kautta esiin nousseiden tukitoimenpiteiden tarpeellisuuteen, jotta aineistohallinnan mallista saadaan aidosti toimiva työkalu arkeen. Kun aineistohallinnan prosessi eri vaiheineen

on selkeä, voidaan myös aineiston avaamista tehdä vastuullisesti ja hallitusti osana prosessia, yltäen näin jälleen uudelle portaalle avoimen toimintakulttuurin edistämisessä. (Sinisalo 2020.)

Lähteet

- Alavi, M., & Leidner, D. (2001). Review: knowledge management and knowledge management systems: conceptual foundations and research issues. *MIS Quarterly*, 25(1), 107–136. <https://doi.org/10.2307/3250961>
- Bryde, D. J., Unterhitzenberger, C., Renzl, B., & Rost, M. (2018). KM and project management. Teoksessa: J. Syed, P. A. Murray, D. Hislop & Y. Mouzoughi (Eds.), *The Palgrave Handbook of Knowledge Management* (pp. 539-561). Cham: Palgrave McMillan. <https://doi.org/10.1007/978-3-319-71434-9>
- Chapman, G. R., & Macht, S. A. (2018). Best Practices in Knowledge Management: A Review of Contemporary Approaches in a Globalised World. Teoksessa: J. Syed, P. A. Murray, D. Hislop & Y. Mouzoughi (Eds.), *The Palgrave Handbook of Knowledge Management* (pp. 643–666). Cham: Palgrave McMillan. <https://doi.org/10.1007/978-3-319-71434-9>
- Heisig, P. (2009). Harmonisation of knowledge management – comparing 160 KM frameworks around the globe. *Journal of Knowledge Management*, 13(4), 4–31. <https://doi.org/10.1108/13673270910971798>
- Mertins, K., Heisig, P., & Vorbeck, J. (2003). *Knowledge Management. Concepts and Best Practices*. Berlin: Springer.
- Rans, J., & Whyte, A. (2017). *Using RISE, the Research Infrastructure Self-Evaluation Framework. v.1.1* Edinburgh: Digital Curation Centre. [Verkkoaineisto]. Verkossa saatavilla: <https://www.dcc.ac.uk/guidance/how-guides>
- Sinisalo, R. (2020). *Aineistohallinnan kehittäminen korkeakouluissa: case LAB-ammattikorkeakoulu*. YAMK-opinnäytetyö. LAB-ammattikorkeakoulu, Lahti. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2020060316680>